

ЕКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ И ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

УДК 330.341.1

О. М. Кузьменко,

канд. екон. наук,
доцент,

Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана

ПРОМИСЛОВІСТЬ ЛУГАНЩИНИ: ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Проблеми інноваційного розвитку України відрізняються особливою актуальністю і є об'єктом прискіпливої уваги вітчизняних економістів. Усі вони одностайні щодо визнання того факту, що інноваційні зрушення в нашій економіці мають обмежений характер, а інноваційні зміни відбуваються дуже повільно. Називається ціла низка причин, які гальмують інноваційний розвиток. Серед них недостатнє фінансування НДДКР, нестача інформації про новітні технології, значний ризик при вкладанні коштів у наукові розробки, тривалий термін окупності інноваційних витрат, недостатній розвиток інноваційного ринку та інноваційної інфраструктури тощо. Не відкидаючи цих підходів до дослідження проблем інноваційного спрямування, зауважимо, що для повноти аналізу їх недостатньо. На нашу думку, крім висвітлення зазначених причин треба брати до уваги об'єктивні закономірності технологічного розвитку виробництва. Інноваційні зрушення виступають своєрідною формою розвитку продуктивних сил, відбивають ступінь освоєння практикою наукових знань. Тому проблеми та тенденції розвитку промисловості на інноваційній основі постійно викликають інтерес з боку науковців.

Окремі питання інновацій у регіоні є предметом дослідження багатьох вчених. До їх складу належать М. Чечетов [1], Т. Б. Шири [2], Г. Гейер [3], В. А. Ізюмська [4], О. Михайловська [5], Н. І. Луцька [6] та інші вчені. Але проблеми розвитку інноваційної діяльності потребують постійного аналізу цього процесу. *Тому ціллю статті є проведення аналізу промислових міст Луганського регіону з точки зору інновацій.*

Серед промислових міст Луганщини м. Алчевськ за якісними показниками посідає перше місце: найбільший рівень рентабельності операційної діяльності підприємств (8,1 %), найменша кількість збиткових підприємств (28,9 %), позитивне сальдо експорту-імпорту продукції (28,4 %). Проте тут сконцентровано лише 7,37 % промислових підприємств, 7 % найманих працівників, 12,8 % основних засобів і 22,5 % оборотних активів [7].

Чітко виражена спеціалізація підприємств забезпечує 77,12 % обсягу реалізації продукції металургійного виробництва області та виробництва готових металевих виробів, які тісно пов'язані з виробництвом коксу (18,68 %). Але на долю підприємств машинобудування, монтажу, ремонту машин та устаткування припадає лише 0,98 %. Тому, враховуючи наявність сировинної бази і попиту, є умови для розвитку машинобудування, орієнтованого на випуск інноваційної продукції для внутрішніх споживачів (наприклад, сільськогосподарського призначення) і за межі регіону на основі розширення коопераційних зв'язків між металургійними й машинобудівними підприємствами, а також створення нових, інноваційно-активних машинобудівних підприємств.

Деяка інша ситуація в містах Лисичанську і Северодонецьку, підприємства яких спеціалізовані на виробництві коксу і продуктів нафтоперероблення (81,27 %) та хімічної й нафтохімічної промисловості (64,43 %). Вони не мають власної сировинної бази, а їх виробництва є енергомісткими. Тому в теперішніх економічних умовах загальне сальдо від експорту-імпорту товарів підприємств м. Лисичанська є від'ємним (-47,0 %), рентабельність їх операційної діяльності дорівнює 0,6 %, 25,7 % підприємств є збитковими.

Не набагато краще є загальна ситуація на підприємствах м. Северодонецька, хоча вони і відносяться до експортних, рівень рентабельності їх операційної діяльності складає лише 1,8 %, а кількість збиткових промислових підприємств 30,8 %.

На провідних промислових підприємствах цих двох міст виробляється продукція різного призначення і за неоднаковими технологіями, що утруднює розвиток коопераційних зв'язків між ними. Проте подальший економічний розвиток виробничих комплексів міст Лисичанська і Северодонецька може відбутися завдяки пошуку і залученню нових видів сировини й енергоресурсів, технологій їх раціонального використання, диверсифікації продукції, створення нових дочірніх або спільних

© О. М. Кузьменко, 2011

підприємств, орієнтованих на споживання місцевих, регіональних ресурсів та інноваційні технології їх переробки в товари кінцевого призначення.

Можна констатувати, що найбільші ресурсний і виробничий потенціали сконцентровані у вищезазначених чотирьох містах на їх провідних галузевих

підприємствах. Будемо вважати такі підприємства «точками», а міста їх дислокації — центрами економічного розвитку промисловості. Ще п'ять міст, питома вага яких в обсязі промислової продукції складає 2,5–3,7 % від загального по регіону, також мають достатньо розвинену галузеву структуру (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика промислової структури міст із середнім рівнем концентрації виробництва продукції [7]

Показники	Міста				
	Рубіжне	Стаханов	Краснодон	Ровеньки	Свердловськ
1	2	3	4	5	6
Кількість промислових підприємств	61	83	30	41	40
Відсоток у загальному обсязі промислової продукції	2,5	3,5	3,7	3,5	3,0
Наявність основних видів діяльності: добувна промисловість		+	+	+	+
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів		+		+	+
машинобудування	+	+	+	+	+
хімічна та нафтохімічна промисловість	+	+			
легка промисловість	+	+			
харчова промисловість		+	+	+	+
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	+	+	+		+

У цих містах найбільше розповсюдження мають підприємства машинобудування (5 міст), у чотирьох — підприємства добувної, харчової промисловості та з виробництва електроенергії, газу та води, у трьох розташовані металургійні підприємства з виробництва готових металевих виробів. За видами промислової діяльності найбільш розвинутою є структура підприємств м. Стаханова — 7 видів, у м. Свердловську представлено п'ять видів, у містах Рубіжне, Краснодон і Ровеньки — по чотири види.

До міст з низьким рівнем промислової діяльності належать міста Антрацит (1,2 %), Брянка (0,1 %), Кіровськ (0,1 %), Красний Луч (0,7 %) і Первомайськ (0,6 %). Хоча їх сукупна вага у обсязі продукції ПКР складає усього 2,7 %, однак на їх території розташовано 215 підприємств; в усіх містах є підприємства добувної промисловості, у чотирьох (за винятком м. Кіровська) — машинобудівні підприємства, в м. Антрациті й м. Кіровську — металургійні, у м. Красний Луч та м. Первомайську — хімічної і легкої промисловості, у м. Антрацит і м. Первомайську — підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води.

Успіхи інноваційного розвитку закладаються в організаціях і на підприємствах, які виконують наукові та науково-технічні роботи. За 2000–2008 рр. їх кількість зросла з 48 до 52 одиниць, у тому числі організацій галузевого профілю з 35 до 40. Серед них 31, або 59,6 % знаходяться в галузі технічних наук, 7, або 13,5 % — це наукові установи та вищі на-

вчальні заклади, що мають багатогалузевий профіль. Ними у 2008 р. було виконано відповідно 68,1 % та 21,4 % обсягу науково-технічних робіт. Практично усі вони розташовані у вищезгаданих чотирьох містах. Під впливом доцентрових ринкових сил у 2000–2008 рр. відбулися відчутні зміни в розташуванні наукових установ (табл. 2).

За дев'ять років їх переважна більшість сконцентрувалася у м. Луганську, у містах Алчевську, Рубіжному та Северодонецьку — відчутно скоротилася, а у Лисичанську і Первомайську наукові організації припинили своє існування. Основні характеристики центрів наукового розвитку, які співпадають з центрами економічного розвитку, представлені в табл. 3. За даними табл. 3, провідне місце серед центрів наукового розвитку належить науковим організаціям м. Луганська. Саме тут їх розташовано 63,5 %, працює 60,1 % наукових спеціалістів, витрати на виконання робіт складають 49,6 %, а частка їх обсягу дорівнює 50,4 %. Друге місце за цими показниками за науковими організаціями м. Северодонецька, третє — за м. Алчевськ і четверте належить м. Рубіжне. Показовим є те, що, за винятком м. Северодонецька, частка обсягу виконаних робіт перебільшує частку витрат на їх здійснення.

Проте за сумою синтетичних якісних показників (співвідношень частки виконаних робіт до частки наукових організацій, їх працівників і витрат на науково-технічні роботи) перше місце належить науковим організаціям м. Алчевська, друге — за

Економіко-правові проблеми розвитку інноваційної й інвестиційної діяльності

Таблиця 2. Частка організацій і підприємств, що виконували наукові та науково-технічні роботи, % [7]

Міста	2000 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2008 р.
Алчевськ	8,3	4,5	3,8	4,1	3,8	3,8
Лисичанськ	2,1	—	—	—	—	—
Луганськ	43,7	52,3	59,6	63,3	65,4	63,5
Первомайськ	2,1	—	—	—	—	—
Рубіжне	4,2	4,5	5,8	6,1	3,8	3,8
Северодонецьк	35,4	34,1	27,0	22,5	21,2	23,1

Таблиця 3. Показники концентрації наукової та науково-технічної діяльності, у % за 2008 р. [7]

Показники	Міста				Разом
	Алчевськ	Луганськ	Рубіжне	Северодонецьк	
Частка наукових організацій (підприємств) в їх загальній кількості	3,8	63,5	3,8	23,1	94,2
Частка витрат на виконання власними силами наукових і науково-технічних робіт	3,6	49,6	1,1	41,3	95,6
Частка спеціалістів, які виконували наукові та науково-технічні роботи	17,4	60,1	0,9	18,6	97,0
Частка обсягу наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами	5,1	50,4	1,3	39,1	95,9

м. Луганськом, третє й четверте посідають відповідно м. Рубіжне та м. Северодонецьк. Галузеві особливості підприємств цих міст і проблеми їх розвитку відбилися на структурі видів виконуваних робіт (табл. 4) і витрат на їх виконання власними силами, розподілі обсягів виконаних наукових і науково-технічних робіт (табл. 5) і видів наукових розробок (табл. 6). За даними цих таблиць, у чотирьох містах

області сконцентровано науковий потенціал, здібний виконувати усі види наукових і науково-технічних робіт — фундаментальні й прикладні дослідження, науково-технічні розробки та послуги. Практично в усіх цих центрах наукового розвитку розробляють нові види виробів, інноваційної техніки, у тому числі на базі винаходів, новітні, ресурсозберігаючі технології, матеріали, методи організації виробництва тощо.

Таблиця 4. Структура витрат за видами наукових, науково-технічних робіт і за центрами наукового розвитку (за 2006–2007 рр., у %) [7]

Міста	Види наукових робіт			
	фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	науково-технічні розробки	науково-технічні послуги
Алчевськ	29,23	7,37	1,07	9,7
Луганськ	50,43	31,07	50,63	61,27
Рубіжне	0,63	1,13	1,5	3,57
Северодонецьк	0,73	51,43	44,37	24,63

Таблиця 5. Розподіл обсягів наукових і науково-технічних робіт, виконаних власними силами, за видами робіт і містами, у % [7]

Міста	Види наукових робіт			
	фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	науково-технічні розробки	науково-технічні послуги
Алчевськ	29,5	5,9	1,4	9,8
Луганськ	40,65	46,2	32,0	63,9
Рубіжне	0,6	0,05	1,4	1,9
Северодонецьк	10,05	47,85	41,4	24,4

Серед центрів наукового розвитку провідне місце посідає м. Луганськ, в наукових організаціях якого створюється до 90 % нових теорій і методів, до 50 % нових матеріалів, біля 80 % інноваційних

технологій та 60 % виробів, із них 50 % з використанням винаходів для багатьох видів промислової діяльності. Значний науковий потенціал сконцентровано також в м. Алчевську, де створюється біля

Таблиця 6. Розподіл виконаних інноваційних розробок за їх видами та містами, у % [7]

Міста	Розроблено нових видів						
	виробів			технологій		матеріалів	теорій, методів
	всього	у т. ч. техніки	з них з використанням винаходів	всього	з них ресурсозберігаючих		
Алчевськ	6,25	10,3	7,35	3,2	3,05	44,8	3,45
Луганськ	61,3	61,2	49,35	78,7	80,7	51,35	89,1
Рубіжне	4,35	0,5	2,5	2,7	2,3	3,85	—
Северодонецьк	28,1	28,0	40,8	12,9	8,1	—	3,0

45 % нових матеріалів, 10 % інноваційної техніки, у тому числі на базі винаходів, акцентованих здебільшого на металургію й машинобудування. У містах Северодонецьку і Рубіжному сконцентровано науковий потенціал, орієнтований переважно на потреби підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості. У цих центрах наукового розвитку створюється близько 30 % нових видів техніки, 15 % інноваційних технологій та, на жаль, лише до 4 % нових матеріалів. У цих чотирьох містах створені необхідні умови для інноваційного розвитку.

Швидкість і масштаби реалізації розробок такого наукового потенціалу залежить від наявності та можливостей господарюючих суб'єктів, насамперед інноваційно-активних підприємств. За 2000–2008 рр. частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості підприємств регіону скоротилась з 18,8 % до 10,2 %. Якщо у 2000 р. такі підприємства були в 13 з

14 міст області (крім м. Кіровська), то у 2008 р. у м. Брянка і м. Ровеньки вони припинили існування. У 10 містах скорочення їх питомої ваги склало від 1,5 % (м. Стаханов) до 28,1 % (м. Краснодон), а в м. Северодонецьку за цей період їх питома вага в загальній кількості промислових підприємств зростає з 11,4 % до 13,2 % (табл. 7). З 44 інноваційно-активних підприємств 35 (79,5 %) реалізовували інноваційну продукцію і розташовані в 9 містах області (табл. 8). Так, у м. Луганську знаходиться 15 таких підприємств, у м. Лисичанську — 6, у м. Северодонецьку — 4, у містах Алчевську, Краснодоні, Рубіжному та Стаханові — по 2 підприємства і по одному в містах Антрацит і Красний Луч. На їх долю припадає 88,24 % з освоєних виробництвом у 2008 р. нових видів продукції, у тому числі 45,1 % підприємствами м. Луганська, 17,65 % — м. Рубіжне, по 9,8 % — міст Лисичанська та Северодонецька, та 3,92 % м. Алчевська.

Таблиця 7. Частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості підприємств, % [7]

Міста	2000 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	Зміни (+, - %)
Алчевськ	12,0	7,4	18,5	8,3	-3,7
Антрацит	22,2	3,6	7,1	6,9	-15,3
Брянка	23,1	—	—	—	-23,1
Кіровськ	—	—	—	—	—
Красний Луч	18,8	5,4	5,7	3,3	-15,5
Краснодон	41,4	7,1	11,5	13,3	-28,1
Лисичанськ	19,6	17,1	25,0	17,1	-2,5
Луганськ	21,3	9,8	13,5	12,7	-8,6
Первомайськ	6,7	5,0	5,0	4,8	-1,9
Ровеньки	7,4	—	—	—	-7,4
Рубіжне	36,8	11,1	11,8	11,8	-25,0
Свердловськ	29,2	6,5	7,1	3,3	-25,9
Северодонецьк	11,4	7,9	18,4	13,2	+7,0
Стаханов	19,4	3,2	16,1	17,9	-1,5

15 підприємств восьми міст випускають продукцію, що є конкурентоспроможною на зовнішніх ринках України. Ще 9 підприємств, або 20,5 %, розташовані по одному в Антрацитівському, Міловському, Перевальському районах, два — в Слав'яно-сербському та три в Лутугінському районі області. Їх частка в освоєнні виробництвом нових видів продукції у промисловості у 2008 р. складала 11,76 %;

два підприємства Лутугінського та одне Міловського районів реалізовували інноваційну продукцію за межі України. 41 (93,2 %) інноваційно-активних підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, займаються сьома основними видами промислової діяльності (табл. 9).

Незалежно від виконуваних видів економічної діяльності та диференціації за рівнем концентрації

Економіко-правові проблеми розвитку інноваційної й інвестиційної діяльності

Таблиця 8. Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію у 2008 р., міст [7]

Міста	Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію,			
	всього	у тому числі:		
		за межі України	продукцію, що є новою для ринку	продукцію, що є новою тільки для підприємства
Алчевськ	2	2	1	2
Антрацит	1	1	—	1
Красний Луч	1	—	—	1
Краснодон	2	1	1	1
Лисичанськ	6	1	2	4
Луганськ	15	7	4	13
Рубіжне	2	1	1	2
Сєверодонецьк	4	1	1	4
Стаханов	2	1	1	1
Райони області	9	3	—	9

Таблиця 9. Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, за видами промислової діяльності у 2008 р. [7]

Види промислової діяльності	Кількість підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію,			
	всього	у тому числі:		
		за межі України	що є новою для ринку	що є новою для підприємства
1	2	3	4	5
Переробна промисловість, у тому числі:	44	18	11	38
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	7	5	2	6
машинобудування	10	6	4	7
виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	2	1	2	1
хімічна та нафтохімічна промисловість	6	1	2	5
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	4	3	1	4
легка промисловість	1	1	—	1
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	11	1	—	11
інші види діяльності	3	—	—	3

найманих працівників на цих 41 підприємствах проводяться усі види робіт за стадіями повного інноваційного процесу. У табл. 10 представлена структура інноваційних підприємств в залежності від чисельності працюючих.

У табл. 11 представлена структура фінансування інноваційної діяльності за джерелами і чисельністю працюючих. Показовим є те, що 59,3 % інноваційних витрат пов'язано з придбанням сучасних основних засобів. Обсяги витрат на власні дослідження і розробки (11,38 %) та на придбання новітніх технологій (10,39 %) є приблизно однаковими й у сукупності склали 21,77 %. 16,59 % інноваційних витрат йшло на комплексну підготовку виробництва інноваційної продукції та 1,4 % — на маркетинг і рекламу. За 2000–2007 рр. розподіл інноваційних витрат між підприємствами з чисельністю до 99 осіб, від 100 до 4999 та від 5000 і більше працюючих практично не змінився і складав у середньому за 2000–2005 рр. за цими гру-

пами відповідно 0,31 %, 80,54 % та 19,16 %, а за 2006–2007 рр. 0,27 %, 79,84 % та 19,79 %.

До групи з чисельністю працюючих до 99 осіб входять малі венчурні підприємства, які 53,06 % витрат спрямовували на наукові дослідження і розробки та 30,61 % на придбання основних засобів для оновлення технологічної бази і виготовлення дослідних і виставкових зразків інноваційної продукції. Витрати на їх діяльність задовольнялись за рахунок власних коштів тільки на 34,7 %, тому 65,3 % покривались за рахунок банківських кредитів.

Щоб знизити залежність від банківських кредитів, останнім часом вони почали активніше займатися просуванням інноваційних розробок і продукції на ринки та надавати інноваційні послуги. Підприємства з чисельністю 100–4999 осіб — це фірми — експерти і патенти, які від 3,12 % до 11,26 % інноваційних витрат спрямовували на проведення наукових досліджень і розробок власними силами, та від

Таблиця 10. Структура інноваційних витрат підприємств у 2006–2007 рр., %

Напрями інноваційної діяльності	Всього	Чисельність працюючих, осіб				
		до 99	100–499	500–999	1000–4999	5000 і більше
Всього витрат, у тому числі:	100,0	0,24	15,83	13,03	51,11	19,79
дослідження і розробки	11,38	53,06	11,26	3,12	8,07	24,31
придбання нових технологій	10,39	—	7,7	0,64	17,66	0,31
придбання основних засобів	59,3	30,61	45,34	81,74	64,5	21,92
комплексна підготовка виробництва нової продукції	16,59	4,08	34,55	8,64	8,08	28,1
маркетинг і реклама	1,4	2,04	0,56	4,32	0,26	2,56
інші види діяльності	0,94	10,21	0,59	1,54	1,43	22,8

Таблиця 11. Структура фінансування інноваційних витрат у 2006–2007 рр., % [7]

Джерела фінансування	Всього	Чисельність працюючих, осіб			
		до 99	100–999	1000–4999	5000 і більше
Розподіл обсягу фінансування	100,0	0,72	6,83	36,13	56,32
Структура розподілу фінансових витрат, всього, у тому числі за джерелами:		100,0	100,0	100,0	100,0
власні кошти	39,19	34,7	47,6	97,9	1,3
кредити банків	56,98	65,3	43,9	—	94,3
інші	3,83	—	8,5	2,1	4,4

0,64 % до 17,66 % на придбання технологічних інноваційних розробок. Для організації їх виробництва вони використовували 45,34÷81,74 % інноваційних витрат на придбання основних засобів і 8,08÷34,55 % — на комплексну підготовку виробництва, що в сукупності складає 72,58÷90,38 %. Ці підприємства здатні виготовляти конкурентоспроможну продукцію як за власними розробками, так і за придбаними технологічними наробками венчурних підприємств за всіма стадіями інноваційного циклу. Щодо структури джерел фінансування, то серед підприємств цієї групи є суттєві відмінності. Підприємства з чисельністю 100–999 осіб спроможні фінансувати інноваційні розробки за власні кошти тільки на 47,6 %. Решта витрат покривається кредитними ресурсами (43,9 %) та 8,5 % — з інших джерел.

Підприємства з чисельністю 1000–4999 осіб 97,9 % потреб на інноваційну діяльність відшкодовує із власних коштів, до того ж на цю групу підприємств припадає 51,11 % від загальної суми інноваційних витрат підприємств регіону. Це найбільше економічно стійкі підприємства, на яких економічна та інноваційна діяльність є фінансово збалансованими.

Можливості виробляти інноваційну продукцію за повним інноваційним циклом мають також підприємства — віоленти з чисельністю 5000 і більше працівників. Їх частка в загальних інноваційних витратах по підприємствам регіону дорівнює близько 20 %. До 2006 р. усі інноваційні витрати вони використовували на технічне переозброєння виробництва. Починаючи з 2006 р., структура витрат змінилась:

24,3 % йшло на власні дослідження і розробки; 21,92 % — на придбання основних засобів; 28,1 % — на комплексну підготовку виробництва інноваційної продукції. Нестача власних коштів у період реконструкції примусила забезпечувати потреби в інвестиційних ресурсах на 94,3 % за рахунок кредитів банків. У сучасних кризових умовах економічну й фінансову стабільність цих підприємств слід очікувати тільки з початком реалізації інноваційної продукції, питома вага якої складала 80,6 % у загальному обсязі цієї групи підприємств регіону. Дослідження дозволили також встановити, що як на малих венчурних, так і на великих підприємствах-віолентах інноваційні витрати на одну особу у 12 разів більше, ніж на інших підприємствах регіону. Отже, усі інноваційно активні підприємства, незалежно від чисельності працюючих, здатні виготовляти продукцію за повним інноваційним циклом. Нажаль, кількість малих венчурних підприємств у складі регіону ще дуже незначна, про що свідчать усього 0,31 % їх частки у загальних інноваційних витратах. Однією з умов збільшення їх кількості є створення таких підприємств в межах центрів економічного розвитку промислових вузлів і регіону. Це дозволить через відповідні ринки поєднати на договірній основі інтереси і потенціали наукових установ, «гнучких», схильних до інноваційних розробок малих венчурних підприємств з виробничими і фінансовими можливостями середніх і великих господарюючих суб'єктів, здатних доводити інноваційні розробки до споживачів. В умовах фінансової та економічної криз це дозволить змен-

Економіко-правові проблеми розвитку інноваційної й інвестиційної діяльності

шити залежність усіх суб'єктів — учасників інноваційних процесів від зовнішніх джерел фінансування.

У табл. 12 представлена наявність видів наукової, інноваційної та економічної діяльності. Серед видів промислової діяльності найбільш поширеними є наступні: добування паливно-енергетичних корисних копалин (Д) — у 10 містах; машинобудування (М) — у 12 містах; металургійне виробництво (M_c) — у 7 містах; хімічна та нафтохімічна промисловість (Х) — у 7 містах; харчова промисловість (X_a) — у 7 містах; легка промисловість (Л) — у 6 містах; виробництво коксу і продуктів нафтоперероблення (К) —

у 2 містах; виробництво електроенергії, газу та води (Е) — у 9 містах. Аналіз даних про наявність видів наукової, інноваційної та економічної діяльності, що здійснюються підприємствами і організаціями в містах-центрах економічного розвитку, дозволяє констатувати, що у 11 з 14 міст існують умови для реформування територіальної структури на інноваційній основі. Так, у чотирьох містах є наукові організації, діяльність яких орієнтована на інноваційний розвиток машинобудування (міста Луганськ і Алчевськ), металургійного виробництва (м. Алчевськ) та хімічної промисловості (міста Сєвєродонецьк і Рубіжне).

Таблиця 12. Матриця центрів розвитку [7]

Центри (міста) розвитку	Види діяльності									
	Наукова та інноваційна		промислова							
	Н	ІП	Д	К	M_c	М	Х	Л	X_a	Е
Луганськ	+	+	+		+	+	+	+	+	+
Стаханов		+	+		+	+	+	+	+	+
Алчевськ	+	+		+	+	+		+	+	
Лисичанськ		+		+			+		+	+
Сєвєродонецьк	+	+				+	+			+
Рубіжне	+	+				+	+	+		+
Красний Луч		+	+			+	+	+		
Первомайськ		+	+			+	+	+		+
Краснодон		+	+			+			+	+
Свердловськ		+	+		+	+			+	+
Антрацит		+	+		+	+				+
Ровеньки			+		+	+			+	
Брянка			+			+				
Кіровськ			+		+					

В 11 містах діють 44 інноваційно-активні підприємства металургійної, машинобудівельної, хімічної, нафтохімічної, легкої та харчової промисловості. Практично всі ці міста і розташовані на їх території підприємства, частка яких в обсязі реалізованої продукції складає близько 93,5 %, знаходяться у південній половині Луганської області де є розвинута мережа транспортного сполучення.

Висновки. Отже, зараз в Луганській області представлені практично усі види наукової, науково-технічної, інноваційної та промислової діяльності, потенційно здатні задовольняти її потреби як у товарах груп «А» і «Б», так і експортувати їх на зовнішні ринки. Це створює передумови для реформування структури промисловості на інноваційній основі.

Література

1. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації / М. Чечетов // Економіка України. — 2004. — № 11. — С. 4–14.
2. Ши́ра Т. Б. Вплив інноваційно-технологічного потенціалу підприємства на конкурентоспроможність

інноваційного продукту / Т. Б. Ши́ра // Фінанси України. — 2006. — № 1. — С. 43–50.

3. Гейер Г. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Г. Гейер // Вісник Тернопільського державного університету. — 2006. — № 3. — С. 141–147.

4. Ізюмська В. А. Державна підтримка розвитку інноваційних процесів на державному та регіональному рівнях / В. А. Ізюмська // Економіка і держава. — 2007. — № 10. — С. 78–84.

5. Михайловська О. Інноваційний прорив України: політичний міф чи реальна можливість у глобалізованому світі / О. Михайловська // Економіст. — 2008. — № 8. — С. 34–39.

6. Луцька Н. І. Регулювання інноваційної діяльності державою / Н. І. Луцька // Фондовий ринок. — 2007. — № 8. — С. 34–38.

7. Статистична інформація Головного управління статистики у Луганській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.lugastat.lg.ua/statinform.htm>.

Надійшла до редакції 02.06.2011 р.